

Arbeidsmigranten

De huisvesting van arbeidsmigranten laat vaak te wensen over. Zo niet bij De Wit Bloembollen, een hypermoderne tulpenkweker in Bovenkarspel. Het geheim? Niet uitbesteden aan het uitzendbureau, maar zélf flexwoningen bouwen. Mét gym.

Wonen op het erf van de baas

Arend van den Berg
Foto's Olivier Middendorp

Dit is Irma, de rechterhand van Arjan, de *boss*,’ zegt Pavel Pavalenko. Ze is sterk met je begaan, zegt hij. ‘Ik had me een keer twee dagen ziekgemeld. De derde dag klopte Irma op de deur van mijn kamer en vroeg: hoe is het met je? Kan ik iets voor je doen? Moet ik een dokter bellen?’

Pavel (31) komt uit Minsk, Belarus, Irma (53) uit Bovenkarspel, bij Enkhuisen. Irma is met haar man Arjan Rood (54) eigenaar van De Wit Bloembollen BV. Een hypermoderne tulpenkweker die exporteert naar supermarkten in heel Europa. Op de parkeerplaats in Bovenkarspel staan naast de eigen vrachtwagens Volkswagens, Škoda’s en Audi’s met Pools kenteken. Bordjes verwijzen naar ‘kantoor’ én naar ‘hotel’.

Hotel? Ja, het bedrijf bouwde eigen onderkomens voor zijn werknemers. In 2013 het eerste gebouw, in 2021 het tweede. In totaal wonen er zo’n 60 arbeidsmigranten in 28 kamers. Voornamelijk Polen, enkele Belarussen. Ze leven er een deel van het jaar, vooral tussen december en Pasen en in de zomer.

Irma en Arjan wonen met hun vier dochters ook op het erf. Met de buitenlandse werknemers vormen ze een microkosmos, een kleine werkgemeenschap met gedeelde belangen, die 24 uur per dag met elkaar optrekt. De voertaal is Engels. Er werken ook twintig Nederlanders, maar die wonen buiten het bedrijf.

Irma, sprekend over ‘haar’ migranten: ‘Veel van onze mensen werken al jaren bij ons. Als je het goed voor elkaar hebt,

komen ze graag bij je terug. Vaak vragen ze of een nichtje of broer ook kan komen. Wij hoeven niet of nauwelijks te werven.’

Het bedrijf van de familie Rood staat niet alleen. Er voltrekt zich een stille revolutie op het Nederlandse platteland. Op tientallen erven van fruittelers, tuinders en bollenkwekers verrijzen in stilte appartementen voor buitenlandse werknemers. Ze hebben geen last van bezwaren van omwonenden, want dat zijn vaak ook agrarische bedrijven, met dezelfde uitdaging: hoe huisvest ik mijn mensen?

Harde cijfers ontbreken. Het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) schat dat het aantal verleende vergunningen voor flexwoningen voor arbeidsmigranten steeg van 27 in 2019 naar 698 in 2022.

Flexwoningen is de officiële naam voor de huizen, die een ‘tijdelijk’ karakter hebben. Soms zitten die in containers, maar bij De Wit gaat het om een robuust, bakstenen gebouw, comfortabel geïsoleerd. Buiten staat een grote asbak.

In de centrale gang staan bij elke kamer rijtjes schoenen buiten. ‘Ik houd van rustig,’ zegt Natalia Dudziak (34). ‘Mijn zus woont in Londen, maar daar zijn te veel mensen.’ Ze laat haar kamer zien, die ze deelt met een vriendin. Twee bedden, twee stoelen, een televisie. Eigen lampjes en kamerplanten. De kamer van 28 vierkante meter heeft ook een keukenblok, een wc en een douche.

Natalia werkt al vijftien jaar voor de familie Rood. Natuurlijk gaat ze na de drukke periodes ook terug naar Polen, naar familie en vrienden. ‘Maar ik heb

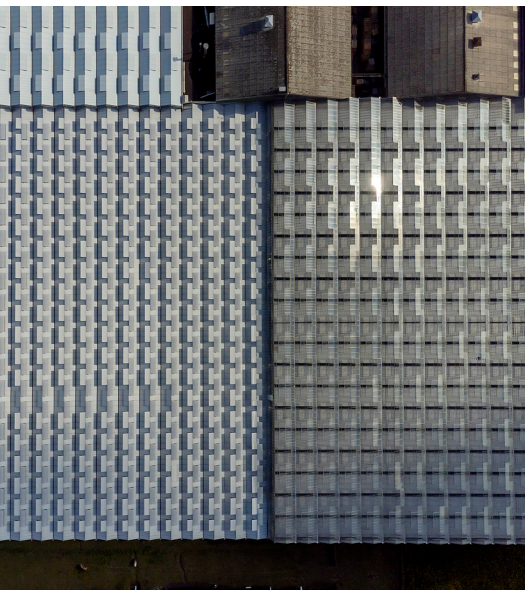

Pavel Pavalenko, econoom uit Belarus, tussen de tulpen

‘Handen blijven nodig, ondanks inpakrobot’

Emilia Krusik spaart voor een appartement

Blik van boven op de kassen van De Wit

Computergestuurde broei van de tulpen

hier ook vrienden.’ Met ‘hier’ bedoelt ze het bedrijf in Bovenkarspel. Ze heeft een auto en sinds vorig jaar een e-bike. In de vrieslades in haar keuken bewaart ze vlees van de kippen uit haar dorp.

De vader van Irma Rood, in 1988 oprichter van het bedrijf, werkte met scho-lieren, later met vrouwen uit de buurt. Maar van hen kwamen er steeds minder, en toen het bedrijf onstuimig groeide, werden arbeidsmigranten onmisbaar. Ondanks de verregaande automatisering de afgelopen jaren.

De Wit verbouwt op 100 hectare bloembollen en broeit per jaar 45 miljoen bollen tot tulp, computergestuurd in de kas. Machines verpakken ze in handzame bosjes. Een inpakrobot vult dozen. ‘Maar handen blijven nodig,’ zegt Irma: tulpen op kleur sorteren vóór ze in de machine gaan, bosjes in emmers doen, verpakkin-gen stickeren, bollen pellen en sorteren.

Eerst woonden sommige migranten in een keet. Maar toen de gemeente wilde meewerken aan een gebouw op het erf, stak Rood haar licht op bij collega-tuin-ders met meer ervaring. Zoals bij haar ne-ven, aan de overkant van de weg.

Ze besloot tot kamers met eigen keu-ken en sanitair. ‘Het is een duur systeem, maar je weet wie wat heeft. Het werkt niet om met acht man een keuken te de-len. Als je iets privé hebt, houd je het net-ter schoon.’ En het voorkomt onderlinge irritaties over die beschimmelde restjes of verdwenen spullen in de koelkast.

Enkele kilometers verderop wil de ge-meente twee gebouwen neerzetten, elk voor driehonderd arbeiders. Rood:

‘Grootschalige complexen zie ik niet zit-ten. Ik vraag mij ook af of het beheers-baar is en ben bang dat het een verdien-model gaat worden voor uitzendbureaus. Die mogen uiteraard geld verdienen, maar dat moeten ze doen over de arbeid en niet over de huisvesting.’

Elk jaar maakt ze een nieuwe indeling van tweetallen op de kamers, rekening houdend met de verzoekjes. De stelletjes natuurlijk, maar ook twee vriendinnen of een broer en een zus.

Ze heeft nooit narigheid, zegt ze. Man-nen en vrouwen werken eendrachtig sa-men; de klussen kunnen soms eentonig zijn, maar fysiek zijn ze niet zwaar.

Toen ze in 2021 het tweede hotelge-bouw optrok, hoefde ze de kamers maar op één punt te veranderen: de koelkasten hadden een vriesvak, maar kregen nu op het verzoek van de bewoners aparte vrieslades. Voor die kip van thuis.

De Wit beschikt over het Agrarisch Keurmerk Flexwoningen. Dit is een initi-atief van werkgevers- en werknemersor-ganisaties in de landbouw om de leefom-standigheden van arbeidsmigranten te verbeteren. Het keurmerk bestaat sinds 2020 en stelt gedetailleerde eisen. Van de matrasmaten op de bedden – ‘bij “stelle-tjes” het liefst 160 bij 200 cm, maar mini-maal 140 bij 200’ – tot het aantal gaspit-ten en douches (‘1 per 8 personen’).

De bewoners moeten al dan niet tijde-lijk in dienst zijn bij de eigenaar van de flexwoningen, dus niet bij uitzendbu-reaus. Ze mogen ook niet elders werken. Bewoners tekenen een tijdelijke huur-overeenkomst die samenvalt met hun tij-

Irma Rood, baas en hotelhoudster

Het ‘tijdelijke’ hotel dat De Wit liet bouwen

delijke arbeidscontract. Kamers verhuren aan anderen dan de eigen werknemers is niet toegestaan.

Natalia heeft haar vaste kamer bij De Wit. Dus als ze na maanden in Polen te-rugkeert in Bovenkarspel, wachten haar kamer en spulletjes haar weer op.

Zo’n kleine 250 agrarische bedrijven voldoen inmiddels aan de eisen van het keurmerk, met relatief veel ondernemers in Zuid-Beveland, West-Brabant, de Be-tuwe, de Peel en de Kop van Noord-Hol-land. Deze 250 zijn maar een fractie van de pakweg 16.500 tuinders en kwekers in Nederland, die jaarlijks ruwweg 100.000 arbeidsmigranten aan het werk hebben.

Omdat er veel seizoenarbeid is, heeft niet elk bedrijf genoeg werk om migran-ten voor lange tijd te kunnen huisvesten. Anderen prefereren het gemak van de in-huur van uitzendbureaus – die dan ook de huisvesting regelen – boven een dienstverband. Of ze hebben niet genoeg ruimte op hun erf of hechten aan hun pri-vcy. Of ze zien op tegen de investeringen in stenen. Grof geschat woont tussen de 5 en 8 procent van de migranten in de agrarische sector bij hun baas op het erf.

Jaarlijks controleert een certificerings-bureau of alles in orde is. Bij De Wit zijn de voorzieningen fors beter dan het keur-merk voorschrijft. Irma Rood is trots op de gratis fitnessruimte voor de medewerkers, met iPad waarop ze hun eigen Poolse beats kunnen afspelen. Trots ook op de moderne kantine, waar iedereen zijn verjaardag kan vieren zonder dat ie-mand er last van heeft. In de wasruimtes draaien *refurbished* wasmachines en dro-gers. Populair is het Volkswagenbusje

Veel gemeenten zijn blij met deze huizen op het erf

dat werknemers gratis kunnen lenen voor boodschappen of een dagje uit. Wie geen rijbewijs heeft, zoekt iemand die kan rijden. Al is het maar naar viswater in de buurt – Polen houden van vissen. Dat busje scheelt benzine. Elke euro telt bij de werknemers. Met hun werk op loopafstand sparen ze reistijd en -kosten.

Emilia Krusik is 27 en woont al vijf jaar een deel van het jaar in Bovenkar-spel. In Polen was ze kassière in een su-permarkt. Ze hoopt ooit een appartement in haar vaderland te kunnen kopen. ‘Dat kost 50.000 euro.’ Nog een paar jaar wer-ken, dan terug. Met haar vriend, die el-ders in Nederland werkt. Kinderen zijn er niet in het hotel.

Emilia deelt haar kamer met een vriendin die ze bij De Wit heeft leren ken-nen. Nergens heb je het zo goed als in Bo-venkarspel, zegt ze. Nu ze zo dicht bij haar werk woont, kan ze in de middag-pauze ‘thuis’ snel de maaltijd eten die ze de avond ervoor heeft klaargemaakt. ‘Spaghetti!’ lacht ze.

Veel gemeenten zijn blij met de huizen op het erf van agrarische bedrijven. Nie-mand heeft er last van en ze verlichten de druk op de woningmarkt. Ze halen ook het perfide verdienmodel onderuit van onbetrouwbare uitzendbureaus of huis-jesmelkers die huizen in de dorpen opko-pen en volstoppen met migranten. Die betalen een torenhoge borg en huur voor een onveilig onderkomen.

Sinds 1 juli 2023 is de wet Goed Ver-huurderschap van kracht, met minimum-normen, maar de handhaving moet nog op gang komen. Logischerwijs concentre-

Rijdende reclame op de eigen vrachtauto's

Poolse nummerborden op de parkeerplaats

ren gemeenten zich op gemelde misstanden. Daardoor zijn ze nog nooit bij De Wit geweest. Hoe groot de problematiek is, laat de gemeente Medemblik zien. Deze heeft eerder dit jaar twee inspecteurs en een jurist ingehuurd die nu 800 verdachte adressen afaan, op een totaal van nog geen 20.000 huizen.

Werkgevers mogen, onder voorwaarden, huur inhouden op de salarissen van de werknemers die ze huisvesten, tot 25 procent van het minimumloon. Niet altijd even eerlijk als je groepen werknemers op zaaltjes laat slapen. Minister Eddy van Hijum (NSC) van Sociale Zaken heeft daarom in februari dit jaar aangekondigd de regeling af te schaffen. Geleidelijk, tot in 2030.

In Bovenkarspel kijken ze daar niet naar. De Wit Bloembollen valt onder de cao voor Open Teelten – tuinders buiten de glastuinbouw – die toestaat maximaal 20 procent op het loon in te houden als vergoeding voor ‘werkelijke kosten’.

Irma Rood komt daar niet aan. Ze rekent 12 euro per dag per persoon. All-in. Dus inclusief energiekosten, wifi en gebruik van de wassers en drogers en de gym. Een werknemer betaalt dus zo’n 360 euro per maand, bij een minimumloon van 2.324 euro – maar de meesten verdienen veel meer omdat ze al jaren werken. Voor De Wit dekt de vergoeding niet de kosten, maar dat maakt Rood niet uit.

Pavel studeerde als econoom af in Belarus en vond een baan als chef beveiliging van een casino. Hij moest wat. Hij verdiende 300 euro per maand, vertelt hij in uitstekend Engels. Dat kon na 5 jaar

groeien tot 500 euro, nog steeds onvoldoende om een goed bestaan voor hem en zijn latere gezin op te bouwen. ‘Ik ben gaan rekenen.’ Via een Pools visum werkt hij nu anderhalf jaar in Bovenkarspel. ‘In Nederland verdien ik in 20 uur hetzelfde als in een maand in Belarus.’

Hij groeide na zijn begin in het productiewerk snel door naar een verantwoordelijker rol. Hij mag al orders invoeren. De eerste maanden waren moeilijk, ook voor zijn vrouw, die als voormalig maitre in een hotel moest wennen aan werk waarvan je handen soms vuil worden. Maar nu tellen ze hun zegeningen. Ze verkenden al Parijs en Berlijn, binnenkort staat Mallorca op het programma. ‘Het is misschien niet het beste werk in de wereld. Maar het biedt stabiliteit en draagt bij aan mijn doel.’ Dat doel is, zegt hij heel eerlijk, in Nederland blijven.

Daarom wil hij ook Nederlands leren. Al is dat lastig. Iedereen spreekt Engels op het bedrijf en de tijd ontbreekt hem. Zijn werkdag begint om 7.00 uur en eindigt laat in de middag. ‘Dan douchen, eten, mijn moeder bellen. Vrienden antwoorden. Dan is het gauw 20.00 uur. Dan staat mijn hoofd er niet meer naar om me nog op het Nederlands te concentreren.’

Hij betrapt zich erop dat hij langs de weg al afval opruimt, uit affiniteit met het land dat hem zo verwelkomt. ‘Ik heb erg goede bazen. Niet alleen Arjan, maar ook de *middle managers*. Niemand houdt me voor de gek. Hier is alles om mijn doel te bereiken. Dus het minste wat ik kan doen, is mijn werk heel goed uitvoeren.’

Irma Rood: ‘Zonder onze mensen is het bedrijf nergens.’ ★